

Svět, ve kterém vyhraje Salieri nad Mozartem. O nesmyslných regulacích a státu, který dělá, co nemá

- CZ24 News | 29. června 2023

Svět je nespravedlivý. Někdo se narodí do bohaté rodiny, jiný nezaměstnané rozvedené matce. Mozart má dar od Pána Boha, na druhém ten nejvyšší šetřil. Co je na tom spravedlivého? Nic. Ale byrokratický stát spravedlnost nepřinese, pouze sebere lidem svobodu.

Mozart byl, tedy alespoň podle filmu Amadeus, Pánem Bohem nadaný floutek, který si na první dobrou zapamatoval celou skladbu. Při komponování pouze zapisoval na notový papír hudbu, která mu hrála v hlavě. Naproti tomu Salieri propotil několik košil, než napsal dva notové řádky. Přitom každý pozná Mozartovu Malou noční hudbu, zatímco Salieriho Armidu znají jen největší fajnšmekři. Důvod, proč je tomu tak, je jednoduchý. Mozartova hudba je lepší.

Adam Smith jako první popsal v podstatě náhodně zformovaný společenský řád, který vytvořil dosud nevídaný blahobyt: svobodnou tržní ekonomiku, postavenou na tom, že si lidé svobodně vybrali ten nejlepší produkt, který jim ostatní nabízeli, bez ohledu na to, kdo ho vyrobil, a jestli mu to vrchnost povolila.

Salieri se tak snažil

Vůči Salierimu je to možná nespravedlivé, vždyť se tak snažil, ale má-li se společnost posouvat kupředu, musí rozhodovat výsledek a nic než výsledek.

Friedrich Hayek navázal na Adama Smithe poznatkem, že svobodná tržní ekonomika je alespoň spravedlivý proces, který může napravit nespravedlnosti různé startovní čáry. O úspěchu v životě nerozhoduje král, úředník nebo šlechtický původ, jako tomu bylo dříve, ale ostatní svobodní lidé, kteří si něco dobrovolně buď koupí, nebo nekoupí. Ten proces je spravedlivý, protože je nezkorumpovatelný a každý se rozhoduje sám o sobě, milostivých úředníků netřeba.

Spravedlivý proces s nespravedlivým výsledkem

Chybí-li talent, je možné jej nahradit usilovnou prací. Nedostatek rodinného zázemí lze vykompenzovat třeba vzděláním. Každý má šanci hrát s kartami, které dostal při narození, podle svého uvážení. Ale už Adam Smith věděl, že výsledek bohužel zase není spravedlivý. Není nic spravedlivého na tom, že se Salieri mohl snažit, jak chtěl, ale na Mozartův talent to prostě nestačilo.

Někdy nestačí ani usilovná práce, ani nic dalšího. Štěstěna je vrtkavá potvora a občas prostě ukáže na někoho, kdo si to nezaslouží.

To je nespravedlivé, hřímají sociální inženýři. Spravedlivý proces nestačí, je nutné zajistit, aby i výsledek byl spravedlivý. Dříč Salieri nemůže skončit v propadlišti dějin.

Jak měřit zásluhovost?

Neřešitelný problém, jak zajistit spravedlivý výsledek, je prokletím lidstva. Nikdo nikdy ještě nevymyslel systém, který by byl schopen zásluhovost nějakým způsobem měřit. U Mozarta dva body

dolů za nezasloužený dar od Pána Boha a další tři za to, že honil každou sukni. Salierimu čtyři body plus za nezměrné úsilí a další dva za důstojné vystupování. Výsledkem je zákaz Figara a vynucený poslech Salieriho Armidy.

Navíc se tak nějak zapomíná, o kolik bude pomalejší společenský pokrok, když o úspěchu nebude rozhodovat, jak dobrý je výsledek, ale jak se při tom kdo nadřel, z jaké menšiny pochází nebo jakou má sexuální orientaci.

Kdo bude rozhodovat?

Daleko nebezpečnějším důsledkem honby za spravedlivým výsledkem je fakt, že někdo musí přidělovat ty body. Najednou o úspěchu nerozhodují anonymní lidé, kteří jdou svobodně na Figara, ale kdo komu vlezle kam.

V honbě za fikcí spravedlnosti obětuje společnost svoji svobodu a předá ji byrokracii, která začne přidělovat body Salierimu a strhávat je Mozartovi. Proto tvrdí Friedrich Hayek, že chtějí-li lidé rovnost v úspěchu, musí prodat svobodu.

Děsivý princip

Strašlivý princip sociálního inženýrství, který říká, že úspěch jedince by měl být určen něčím jiným než jeho schopností prosadit se ve spravedlivém procesu, je schopen zničit civilizaci. Nahradí ji režim, ve kterém musí lidé poslouchat byrokracií protěžovaného Salieriho.

V honbě za nedohonitelnou spravedlností je progresivní společnost ochotna bez mrknutí oka obětovat Mozarta.

A nejen Mozarta.

AUTOR: S. Spurný

[ZDROJ](#)